

СТАНОВЛЕННЯ КОЛЕКТИВУ ПРОЕКТУВАЛЬНИКІВ СТАЛЕВИХ КОНСТРУКЦІЙ В УКРАЇНІ

Згідно з наказом Народного комісаріату СРСР з будівництва від 30 грудня 1944 року було затверджено всесоюзну мережу організацій з проектування, виготовлення та монтажу металевих конструкцій і серед них у складі тресту «Проектстальконструкція» – Особливе проектно-бюро № 3 у м. Києві. Таким чином, 70 років тому було закладено основу для створення спеціалізованої проектною організацією, що перетворилася у всесвітньо відомий Український інститут сталевих конструкцій імені В.М. Шимановського.

Мостові переходи. Головним завданням проектного бюро було розроблення проектів відбудови зруйнованих мостів, промислових будівель та інших споруд в Україні. У початковий період становлення та розвитку організації були виконані проекти відбудови підірваних мостових переходів через ріки Дністер у м. Залещиках, Південний Буг у містах Первомайську і Вінниці, залізничного мосту у м. Києві, шахтних копрів на Донбасі, цехів металургійних, коксохімічних, машиноскладальних підприємств у містах Донецьку, Кривому Розі, Макіївці, Єнакієві, Лисичанську, Харкові, Миколаєві та інших.

Провідний склад організації на той час створювався із спеціалістів-будівельників, серед яких були І.З. Маракін, О.І. Шумицький, В.І. Киреєнко, А.Ф. Фоменко, П.М. Сосіс, Б.П. Петров, А.А. Шейніч та інші.

В.М. Гордєєв

заступник генерального директора з наукової роботи ТОВ «Укрінсталькон ім. В.М. Шимановського», заслужений діяч науки і техніки України, д.т.н., професор

Інтенсивному розвитку бюро сприяло урядове завдання на проектування Міського мосту через р. Дніпро у м. Києві (нині міст ім. Є.О. Патона), що виконувалося у тісній творчій співдружності з Інститутом електрозварювання і особисто з академіком Євгеном Оскаровичем Патонам.

За ініціативи Є.О. Патона було розроблено варіант суцільнозварних прогонових будівель мосту із застосуванням суцільностінчастих головних балок. Зважаючи на те, що таке масштабне рішення впроваджувалося вперше у світовій практиці мостобудування, було вирішено дослідити нову конструктивну форму мосту, зварні з'єднання головних балок, приєднання поперечних елементів та в'язів із забезпеченням високої надійності та довговічності. Вперше було розроблено зварні монтажні стики головних балок і апарат для їх автоматичного зварювання, запропоновано спокійну, добре зварювану сталь для суцільнозварних прогонових будівель.

Суцільнозварний міст ім. Є.О. Патона через р. Дніпро, м. Київ

Пішохідний міст через р. Дніпро на Труханів острів,
м. Київ

Пішохідний міст через
р. Тетерів, м. Житомир

Пішохідний міст через
р. Уж, м. Коростень

Перший вантовий міст,
м. Київ

Суцільнозварний міст через р. Смотрич,
м. Кам'янець-Подільський

Серед інших об'єктів мостобудування слід відзначити висячий пішохідний міст через р. Дніпро на Труханів острів у м. Києві з прогоном 180 м; перший у м. Києві вантовий міст через гавань з головним прогоном 144 м; суцільнозварний міст через р. Смотрич у м. Кам'янці-Подільському з прогоном 150 м, вперше збудований із застосуванням високоміцної сталі і з ортотропною плитою проїздної частини. Пізніше на греблі Дніпрогесу були зведені мости, криволінійні в плані з полегшеною ортотропною плитою (міст через аванкамеру, естакаду через шлюзи), завдяки чому на греблі було вдвічі розширено проїзд за рахунок оригінального консольного рішення з анкеруванням у тілі греблі. Слід також згадати висячий пішохідний міст через р. Тетерів у м. Житомирі з головним прогоном 160 м та береговими прогонами 62 і 75 м, оригінальний пішохідний висячий міст завдовжки 102 м з одним пілоном через р. Уж у м. Коростені.

Висотні споруди. У 50–60-ті роки у проектному бюро відбулися організаційні та структурні зміни. У 1953 р. бюро було реорганізовано у проектну контору, а в 1960 р. – у державний проектний інститут «Укрпроектстальконструкція». Значно збільшився і інженерно-технічний потенціал інституту. До колективу приєднався цілий загін випускників будівельних вузів країни, серед яких майбутні головні інженери проектів та керівники відділів: В.М. Гордєєв, І.Г. Затуловський, Л.П. Ткаченко, Л.Д. Кошкін, О.С. Городецький, Л.Г. Дмитрієв, І.М. Лебедич, А.В. Перельмутер, В.Л. Гейфман, В.М. Орлик, А.Я. Прицкер, В.А. Аденський, І.І. Волков, Ю.С. Борисенко, М.П. Кондра, М.М. Маньшин, І.Л. Овдієнко, В.О. Лимаренко, В.П. Крижанівський. Чисельність інституту зросла до 400 чоловік, з'явилися структурні підрозділи у містах Харкові, Донецьку, Маріуполі, Луганську, а пізніше – у Полтаві та Одесі. Значним

м. Ленінград

м. Єреван

м. Тбілісі

м. Київ

успіхом у технічній діяльності інституту було створення суцільнозварних телевізійних веж у великих містах Союзу РСР. Завдяки співдружності з Інститутом електрозварювання імені Є.О. Патона були розроблені нові конструктивні форми висотних споруд, технологічних у виготовленні і при монтажі. Звичайні фланцеві з'єднання, що призводять до перевитрат сталі та праці, були замінені на зварні. Перша суцільнозварна телевізійна вежа заввишки 317 м була збудована в м. Ленінграді, а в подальшому в спорудах були втілені оригінальні проекти телевізійних веж у містах Єревані та Тбілісі. Створення новітньої конструктивної форми телевізійної вежі у м. Києві, спорудженої способом підрощування з автоматичним зварюванням трубчастих поясів із високоміцної сталі, було відзначено Державною премією України. Серед лауреатів співробітники інституту О.І. Шумицький, І.Г. Затуловський, О.І. Каліничев, О.М. Соломенко.

Промислові споруди. Значне місце у діяльності інституту посідає проектування промислових будівель і споруд. За проектами інституту були збудовані великий судноскладальний цех заводу «Ленінська кузня» та механічні цехи заводу «Більшовик» у м. Києві. Побудовані цехи металургійних заводів у містах Донецьку, Макіївці, Дніпродзержинську, Маріуполі та в інших промислових центрах України, набуло розвитку проектування висотних об'єктів зв'яз-

ку, опор ЛЕП, спеціальних листових конструкцій (водонапірних башт, повітрянагрівачів, газгольдерів, резервуарів).

Нарощування науково-технічного потенціалу, набуття досвіду та висока кваліфікація спеціалістів сприяли поширенню діяльності інституту в інших республіках СРСР та зарубіжних країнах. Інститут було визнано провідною проектною організацією в галузі металевих конструкцій. Його фахівці брали активну участь у проектуванні і будівництві таких великих та складних об'єктів, як металургійні комбінати Ново-Липецький, Орсько-Халіловський, Руставський, Сарканайс Металургс, а також у Кореї, Китаї, Пакистані, Угорщині, Індії, Болгарії, Алжирі, Нігерії та в інших країнах.

Особливо треба відзначити проектування відповідальних сталевих конструкцій великопрогонових будівель, таких як Велика високовольтна зала у м. Запоріжжі (прогін 60 м, висота 60 м), найбільші складальні цехи у м. Феодосії (прогін 96 м, висота 50 м із підвісними кранами вантажопідйомністю до 200 т) та на суднобудівному заводі у м. Миколаєві (два прогони по 48 м, висота 45 м), ангарні корпуси з прогоном від 48 до 136 м у містах Борисполі, Донецьку, Миколаєві, Куйбишеві, Якутську, Магадані, Тамбові, аеропортах «Шереметьєво», «Внуково». На Кубі запроєктований та споруджений великий ангарний корпус прогоном 108 м.

Національна опера України, м. Київ

Палац культури «Україна», м. Київ

Харківський Національний академічний театр опери та балету імені М. Лисенка

Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського, м. Київ

Монумент Матері-Батьківщині, м. Київ

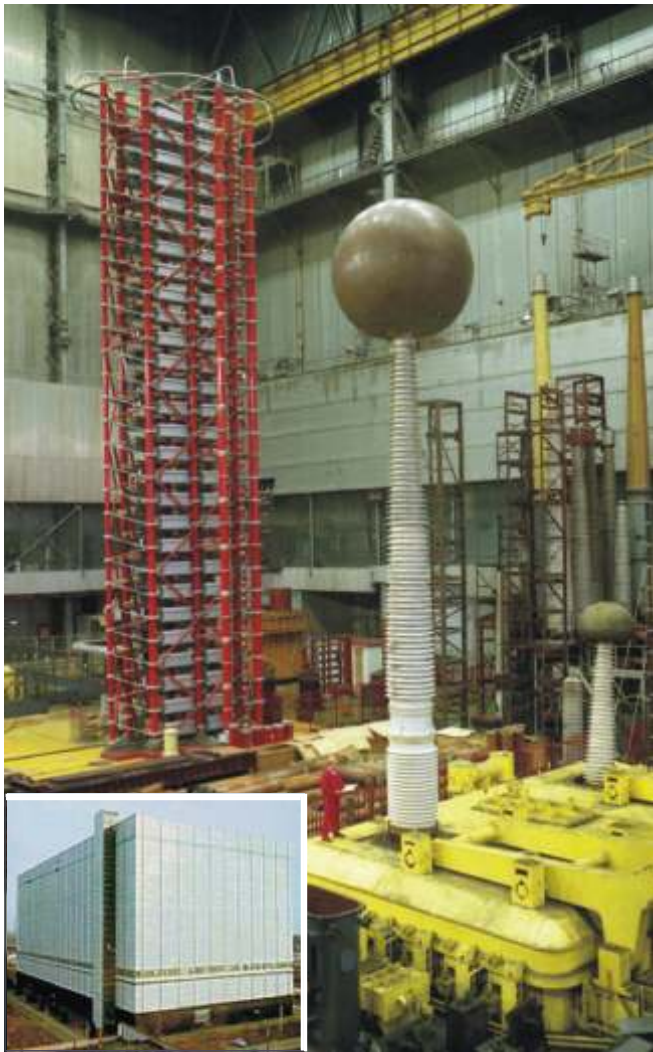

Будинок торгівлі, м. Київ

Готель «Київ», м. Київ

Велика високовольтна зала,
м. Запоріжжя

Ново-Липецький металургійний комбінат

Проектування та будівництво Великої високовольтної зали у м. Запоріжжі, цехів холодної і гарячої прокатки вуглецевих сталей на Ново-Липецькому металургійному комбінаті, а також виконання реконструкції заводу радіально-свердлувальних верстатів у м. Одесі були відзначені преміями Ради Міністрів СРСР, лауреатами яких стали співробітники інституту В.А. Аденський, І.І. Волков, В.Л. Гейфман, В.С. Лузанов.

Заводи металевих конструкцій. Як генеральний проектувальник заводів із виготовлення металевих конструкцій інститут постійно працював над удосконаленням технології виробництва. За його проектами реконструйовані та споруджені заводи металевих конструкцій ім. І.В. Бабушкіна у м. Дніпропетровську, Маріупольський, Запорізький, Миколаївський, Житомирський, Кам'янець-Подільський, а також в Росії – Шадринський, Батайський, Виксунський, Новокузнецький, а в м. Бровари, що під Києвом, збудовано завод алюмінієвих конструкцій.

Громадські будівлі. Крім об'єктів виробничого призначення інститут брав участь у розробленні проектів металоконструкцій великих громадських будівель, таких як Палац культури «Україна» з великопрогоновим покриттям у вигляді системи перехресних ферм, готель «Київ», Будинок торгівлі, Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського, оперні театри у містах Харкові та Києві, «Український дім» у м. Києві. Дуже складною і творчою була праця над проектом і спорудою Матері-Батьківщини музею Великої Вітчизняної війни у м. Києві. За розроблення двох останніх проектів спеціалісти інституту були відзначені високими урядовими нагородами. Серед нагороджених орденами, медалями та урядовими грамотами співробітники інституту О.І. Шумицький, І.М. Лебедич, К.Л. Шварц, І.І. Волков, В.М. Дем'яохін.

Новий етап у розвитку Державного інституту «Укрпроектстальконструкція» розпочався після реорганізації його в науково-дослідний та проектний інституту, який очолював видатний вчений Віталій Миколайович Шимановський. Інститут було визнано одним із провідних науково-дослідних закладів у галузі металевих конструкцій.

Надійшла 13.10.2014 р.